

רשמי סיוור באירופה

טוב יותר מכפי שיש לרבות ממבכירותינו. צאצא העדר נמכרים לרבייה בלבד, ובכל הערוכה נמצאת פרה המפרסמת את בעליה!

בפיטום יש שיטות מעניינות — אך, דומני, גם יקרות. עגל יונק אצל אמו עד 16—18 חודש. יש שנותנים לפרת-בשר נוסף לוולדה עוד שלושה ולדות למשך חודשיים, ואת הוולד שלה משאירים אצלה עד שהיא מתעברת. באנגליה יש חוק המחייב לסרס כל עגל בגיל 6 חודשים. מחזיקים את העגלים עד לגיל 18 חודש, ועד אז מגיע משקלם ל-600 ק"ג ויותר.

עדיין קיים גם בקר השעורה, אך איכרים רבים עזבו שיטה זו מסיבות שונות. אלה המחזיקים בה — יעילים מאוד. ראיתי משק שאיש מאתנו לא היה מוכן לעבוד בתנאיו. הוולדות גדלים על תחליף של חלב, וקשורים בחבל במתבן, או בסככה סגורה כל שהיא, על רצפת-אדמה לא ישרה. המשק קונה קבוצות של 20—30 ולדות ומעלה אותם, אחר הגמילה, על מפצמות. גותן שעורה מעוכה מיבול המשק ומוסיף כופתיות אוריאח. 20 עגלים חיים על שטח של 25 מ"ר. המפצמות עשויות מאדנים ישנים של מסילת-ברזל, ואדנים רבים מונחים בחצר לשימוש בעתיד. בצילות המזון — 1:5.1.

ראיתי עוד שני משקי-פיטום מובהקים. אחד לפי שיטת הרואסטר. מערבב 22 ק"ג תחמיץ ירק מרעה עם 3.5 ק"ג שעורה לחוצה ומגיע, כעבור 15—16 חודש, למשקל של 450 ק"ג. כיוון ששיטת הפיטום במשך 18 חודש מפותחת באנגליה, רוב הקמלטות מכוונות לאוקטובר ואילך — הרי מי שמגיע מוקדם יותר לשוק מקבל מחירים טובים יותר. האבסיה — באיבוס-עץ עם חילון.

במשק אחר אובטים 85% שעורה לחוצה, וכמקור לחלבון. מגישים כופתיות של אספסת. הבקר מגיע לשוק בגיל 14 חודש, וכנראה משיג מחירים טובים בגלל איכותו.

תמותת היונקים נעה סביב 8%—10%, ולפעמים אפילו רבה יותר.

בדנמרק

התרשמתי שמוציאים הרבה כסף על מחקר חקלאי, וכנראה כדאי להם לעשות זאת. היצוא החקלאי שלהם נע סביב 60% מההכנסה הלאומית. חשיבות החזירים גדולה מזו של הבקר, אך הבקר, "נחנה" מן המעודות ומבית-מטבחיים משוכלל ומוהדר מאוד. מבנה ענק, שעובדים בו 600 איש.

בהזדמנות של ביקור פרטי באירופה אישר לי קיבוצי שבועות אחדים לסיוור מקצועי. תודתי ניתנת למועצה המקומית וללשכת הדרכה, ובייחוד למדריך הבקר משה בליברג, שבלי עזרתו הממשית לא יכול היה הסיוור לצאת אל הפועל. חיים שור קישר אותי עם מוסד חקר התקלאות בדנמרק ועם מדריך בקר באנגליה. מיכאל עמיר ושלמה דורי נתנו עצות מעשיות וטובות מאוד לגבי הולנד. ואחרון אחרון חביב — התאחדות מגדלי בקר שקישרה אותי עם ההתאחדות ברומא.

באיטליה

ראיתי שני משקי-בקר גדולים, בעלי מבנים שחלקם מודרניים. שני המשקים על טהרת בקר יבוא — פרינצי-אמריקאי ופרינצי-קנדי. תנובת החלב רבה, במ"צ מוצע יותר מ-8000 ליטר, עם 4% שומן. אולם כיוון ששניהם מוכרים בקר לגידול בלבד — אין הם מחשבים את ההזנה לפי מחירה אלא לפי התנובה. כל מבקר מקבל חוברת נאה ומתרשם, ואם הוא איכר איטלקי — הוא מתרשם עוד יותר. לא נראה לי שמשקים אלה אופייניים לארץ זו.

באותו יום ראיתי גם, "בית-חרושת" לבשר לבן. 2000 בני בקר עומדים בארגונים קטנים ומתקיימים על טהרת תחליף החלב המיובא מבלגיה. העגלים מיובאים מכל אירופה, אך בעיקר מהולנד, מגרמניה ומבלגיה. קשה לראות את העגלים האלה, שלקראת סוף הפיטום נדמה כי הם מוכנים למלא את בטנם אפילו בעץ של כלוביהם. רופא עובר מאחוריהם וכל עבודתו היא רק לשמור שלא יחלו. בכל זאת יש הפסד, אף כי לא גדול.

באנגליה

הופתעתי לראות שעדיין מגדלים גזעים רבים כל-כך, אך כנראה חשבונם אתם. בתערוכה אפשר לראות פרי הרפורד במשקל של 1200 ק"ג, ואחריהם — פרי אברדיין-אנגוס, שמשקלם רק 600—700 ק"ג. קשה להבין את חשבון התקלאות באנגליה. נוכחתי לדעת, שמשק המחזיק על 170 פרות שני פריי-רביעה משובחים, במקום להשתמש בהזרעה מלאכותית — משתלם עד כדי כך שהאיכר בנה לו ארמון עם בריכת-שחייה פרטית, המוסקת בימים קרים, בזמן שפרותיו עדיין חיות ברפת-עמדות משנת 1919! תנובת החלב היא כ-5000 ליטר, ואחוז השומן — 4.6. הגזע — איירשייר. העסיגים מעוררים קנאה: אפילו לפרות זקנות, אחרי 6—7 המלטות, יש עטין

בדרומה של הולנד, ליד הגנה ריין, יש ארבעה משקים שבכל אחד מהם 60–70 בקר. באחד מכוון שדרת-דג, בשני – טנדס, בשלישי – רפת-עמדות רגילה, והמשק הרביעי הוא לפיטום עגלים וגידול עגלות.

במכון שדרת-דג חולב עובד אחד, ללא כל מאמץ, 60 פרות לשעה – ב־10 מכוונות, 5 בכל צד. מכשיר מיוחד, המודד את זרימת החלב, „מודיע” כשהזרם קטן מ־200 גרם לדקה (המכשיר פותח ויעבור כעת לייצור בהולנד על-ידי פיליפס, ומחוצה לה – כנראה על-ידי אלפא-לאואל). הפרה אוכלת מזון מרוכז בעת החליבה; חוקר אחד מצא, כי על-ידי זה היא משחררת את החלב שנשאר בחלק העליון של העטין. כשזרם החלב קטן מ־200 גרם לדקה – מסירים את המכונה. העובד רק מנקה את העטין במטלית יבשה, חולב צליף אחד, ומיד מרכיב את המכונה; כך הוא חוסך, כמובן, את הזמן והדרך כדי לחזור ולהרכיב. המכשיר המודד גדול, והחולב יכול לראות מרחוק אם הזרימה עוד נמשכת. אילו היו לו עוד מכוונות – אין ספק שיכול היה, במאמץ מסוים, לחלוב עוד פרות.

נפוצה מאוד שיטת האביסה על סרט גע – גם במוביל שרשרת וגם בסרט רחב במרכז הרפת. רוב הפיטום מיועד לבשר לבן; רק מעט מפטמים למשקל של 450–500 ק"ג, ובדרך-כלל עושים זאת במרעה, ומסיימים ברפת, בחורף.

בשוק מרכזי, שביקרח, נתבלטו שתי תופעות: העדרם של הסוחרים היהודים, שבעבר היו חלק חשוב בנוף השוק, וכמעט שאין רואים איכר. כמעט כל המסחר, הן של בקר פיטום והן בקר ייצור, הוא בידי הסוחרים. בשוק רואים בקר החל מוולדות בני שבוע ועד לבקר שגמר את תפקידו והולך לשחיטה. את התשלום תמורת הבהמות שנשחטו מקבל האיכר מבית-המטבחיים – לפי אחוזי השחיטה וטיב הבשר.

התרשמותי מאוד מן היחס החיובי של מוסדות המחקר אל החברות המייצרות תחליפי חלב. לא קיימים שם אי-אמון וחוסר ודאות לגבי טיב תחליף החלב, כפי שהם אצלנו.

צבי ירון

כפר-מסריק

העגלים מתפטמים ברפתות-עמדות. הם קשורים למקום ומגיעים למשקל 450 ק"ג במשך 14 חודשים. המזון פחות בהרבה מאשר אצלנו, ובייחוד פחות החלבון. באזורים שבהם מגדלים סלק-סוכר הפולפה זולה כל-כך, שעל אף ההפסדים בתחמיץ כדאי לנצלה. סלק-המספוא שלהם הוא מזון חצי סוכרי ונותן תוצאות מצוינות בפיטום. מנת פיטום לדוגמה:

כמות, ק"ג	יח"מ
25	4½
1.5	½
8	2½
2.4	2
סה"כ	9½

בתחנה מפוארת מאוד עוקבים אחרי הורשת מהי-רות הגדילה של פרים שבאגודות להורעה מלאכותית. 450 עגלים עומדים בתחנה זאת, ומחציתם נשחטים במשקל 250 ק"ג ומחציתם במשקל 450 ק"ג. כך עוקבים אחר התבגרות מוקדמת או מאוחרת. כמובן, ידע זה מועבר אל התחנות שבהן עוקבים אחר אותם פרים – מבחינת הורשת תנובת החלב.

בדרומה של דניה, בלולאנד, ראיתי משק אחד השייך לבית-חרושת לסוכר. 102 פרות גירסי, במשקל כ־350–400 ק"ג, מניבות בממוצע 4775 ק"ג עם 6.46% שומן. הן עומדות בתוך רפת-עמדות ישנה, בשורות כפולות, ויוצאות למרעה רק באותם חודשיים שבהם הן יבשות. שלושה אנשים אובסים, חולבים, מוציאים זבל ומטפלים בוולדות. המזון – פסולת של סלק-סוכר וסוכר ממש. מפסולת סוכר (25%) וורעי סלק-סוכר (75%) מכינים מזון, שממנו אוכלת פרה 6 ק"ג (4 יח"מ) ביום. בנוסף לכך מגישים לה 30 ק"ג תחמיץ פולפה (3 יח"מ) ו־8 ק"ג קדוקדי סלק (יח"מ אחת). זוהי מנת-הקיום, והיא מספיקה גם לייצור 10 ק"ג חלב. זו שנותנת יותר חלב – מקבלת, על כל 2½ ק"ג חלב, ק"ג אחד מזון מרוכז (0.9 יח"מ). התעורבות כלולת 15% שומן חזירים וחילב ו־27% חלבון נעכל.

בהולנד

כאן נתקבלתי על-ידי מוסדות מחקר, וידיעת השפה איפשרה לי לשמוע הרבה על המתרחש. התרשמותי משמקיי-הניסויים בנויים באופן שהם נושאים בעצמם את רוב הוצאותיהם. המשקים – משקים משפחתיים, ובהם מבנים זולים, פונקציונליים. מכיון שגודל קקים לרפתות בחורף בלבד, בעת שאין בחוץ עבודה רבה – לא איכפת להם להקים מבנה שיש להשקיע בו, בכל יום, שעתיים בעבודת ניקיון.

ציוד-חליבה משומש

במשק נגבה יש ציוד-חליבה משומש למכירה, לפי מחירי התאחדות מגדלי בקר.